

Pom2SYL+Pom2SMA

Hanne Heimonen

Salli Heinonen

Varpu Kotilainen

Sanna Mäntysaari

Nuutti Sorvila

Minja Weide

Ympäristöoppia ja matematiikkaa yhdistävä projektimalli: Hävikkipäivä

Alla on kuvattu ympäristöoppia ja matematiikkaa yhdistävä kymmenen viikon projekti. Projekti on suunnattu viidennen ja kuudennen luokan oppilaille. Jokaisen projektiviikon yhteydessä on kuvattu viikon pääteema ja siihen liittyvät kysymykset, ideoita toiminnalliseen opetukseen ja integraatiomahdollisuuksia muihin oppiaineisiin, retkikohteita ja viikon tavoitteet. Tavoitteet on poimittu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista (2014), ja löytyvät avattuina liitteistä.

Projektin ajatus

Alussa oppilaat jaetaan noin neljän oppilaan ryhmiin, joissa toimitaan projektiviikkojen ajan. Näille ryhmille jaetaan myös omat maat, jotka pysyvät samoina koko projektin ajan ja maihin perehdytään teemojen pohjalta viikkojen kuluessa. Yleisten kulutukseen liittyvien asioiden ohella omat maat kulkevat mukana niin, että ryhmä tutkailee kulloisenkin viikon aihetta (esim. matkustus, vesi) myös oman projektimaansa kautta. Pitkin projektiviikkoa omasta maasta kootaan aihealuettain lopputuotosta. Lopputuotoksen ulkoasu päätetään yhdessä oppilaiden kanssa, se voi olla esimerkiksi poster, prezi tai blogi. Viimeisellä viikolla lopputuotokset esitellään muille. Samoissa ryhmissä kisataan projektiviikolla 2 alkava kilpailu (ks. Viikon 2. suunnitelman alta). Globaalilla tasolla maita tutkimalla huomataan kulutuksen eroja ympäri maailmaa ja niiden vaikutusta ympäristön kuormittumiseen.

Oppilaiden on tarkoitus oppia huomaamaan tutkivan oppimisen avulla, millaista oma kulutus on ja mistä se koostuu. Viikkojen myötä opitaan miten omaan kulutukseen voi vaikuttaa, tarkkailemalla omaa ympäristöään ja tutustumalla esimerkiksi kierrätykseen vierailujen myötä. Projektin lopussa on tarkoitus olla konkreettisia arkipäivän keinoja vähentää omaa kulutustaan ja kiinnittää siihen huomiota lapsuudesta saakka.

Kyseinen projekti kestää 10 viikkoa, mutta on opettajasta ja ryhmästä riippuen kokonaisuutena sovellettavissa. Jokaiselle viikolle olemme asettaneet teeman, johon viikon

aikana perehdytään. Viimeisellä viikolla on koontiviikko, jolloin aikaisempiin viikkoihin palataan ja käydään läpi mitä projektissa on opittu. Viikon aikana oppilaat pohtivat ja toteuttavat erilaisia kestävän kehityksen tekoja, joita kerätään esille luokan seinälle. Tarkoitus on oppia tämän myötä saamaan kestävä kehitys luonnolliseksi osaksi arkea.

Arviointi

Projektin arvioinnin tulee olla jatkuvaa ja monipuolista, sillä projektin aikana toimitaan monin eri työtavoin ja ryhmissä. Projektia arvioidaan matematiikan ja ympäristöopin tavoitteiden pohjalta, ja lapsilla tulee olla arviointikriteerit nähtävillä projektin alusta saakka. Arvioinnissa otetaan huomioon sekä projektin aikainen työskentely (25%), oppilaiden itsearviointi (25%) että lopullinen projektin lopputuotos (50%). Myös itse- ja vertaisarviointi on tällaisessa yhteisöllisessä projektissa tärkeää. Projektin lopputuotoksessa arvioidaan sisältöjen ja teemojen ymmärtämistä sekä niiden monipuolista käsittelemistä. Keskiössä on myös oppilaan projektin aikana muodostama käsitys omien valintojen merkityksestä luonnonvarojen kulutukseen.

Esimerkkimaita projektin toteuttamiseksi: Malediivit/Fiji, Qatar, Arabiemiraatit, Kiina, Intia, Norja, Islanti, Filippiinit, Nigeria/Vietnam, Haiti, Bangladesh, Malawi, Sudan, Japani

Viikko 1: Luonnonvarat

- Mitä ovat luonnonvarat, mistä niitä tulee ja mihin niitä käytetään?
- Selvitetään, milloin tänä vuonna on kulutettu vuoden luonnonvarat loppuun.
- Luonnonvarojen epätasainen jakautuminen maapallolla ja sen seuraukset; vesi, öljy, puutavara, mineraalit.
- Luonnonvaraleikki: oppilaat jaetaan maanosiiin, mitä luonnonvaroja löytyy ja mistä? Kuka kuluttaa ja kuka tuottaa? Tässä voidaan jakaa projektiryhmän ryhmät ja maat.
 - Leikin osana jaetaan ruokaa, esim riisiä, tilastollisen vaurauden mukaan ryhmille sen mukaan, minkä maan heidän ryhmänsä saa. Lopussa jaetaan ruoka siten, paljonko kukin saisi, jos saatavilla oleva ruoka jaettaisiin tasan.
- Esimerkkilaskuja: kuinka paljon maailma tarvitsisi luonnonvaroja, jos jokainen kuluttaisi niinkuin sinä? Kuinka paljon kulutusta pitäisi vähentää, jotta kulutustavoillasi luonnonvarat riittäisivät jokaiselle? (olettaen, että varat menevät yli).
- Viikon 1 tavoitteet: MA-T13, YL-T4

Viikko 2: Luonnonvarojen kestämiseen vaikuttaminen

- Koulussa käsitellään luonnonvarojen loppumista.
 - Kotitehtävänä tarkkailla omaa tekemistä ja löytää pieniä tekoja joilla voisi olla vaikutusta; oppimistavoitteena on, että yksilö voi omilla valinnoillaan vaikuttaa tilanteeseen ja sen kehitykseen. Tämä edellyttää ymmärrystä nykyhetken tilanteesta ja luonnonvarojen perusominaisuuksista.

- Tehdään luokkaan “Miten voin vaikuttaa?” -seinä. Tämän lisäksi puhutaan uusiokäytöstä. Uusiokäytön ja ideoinnin voi yhdistää helposti myös esimerkiksi kuvataiteeseen ja käsitöihin.
- Aloitetaan projektin ajan kestävä kilpailu, jossa kilpaillaan siitä, kuka tekee eniten pieniä tekoja ympäristön hyväksi. Kilpailun tukena käytetään “Miten voin vaikuttaa?” -seinää.
- Viikon 2 tavoitteet: MA-S5, YL-T3

Viikko 3 Ruoka

- Ruoantuotannon ympäristövaikutukset - Pohditaan arkisia valintoja.
 - Espanjalaiset vai suomalaiset tomaatit? Onko Suomessa tuotettu ruoka aina ympäristöystävällisempää? Entä luomu? Miten ruokaa kuljetetaan ja miten se vaikuttaa ympäristöön?
 - Lihantuotannon ympäristövaikutukset. Lihan korvaaminen maito- ja kasviproteiinilla, miten onnistuu ja mitkä ovat ympäristövaikutukset? Entä lihantuotannon etiikka?
 - Lihantuotannon positiiviset puolet: huomioidaan paikalliset tuottajat ja työllistyminen. Vastuullinen lihantuotanto.
 - Lähitilalla vierailu.
- Kouluruokailu, ruoan riittävyys ja epätasainen jakautuminen.
 - Koulun ruokahävikin seuranta
 vs.
 - Projektimaiden kouluruokailu
- Ruoan tehotuotantoon tutustuminen
- Kriittinen tiedonhaku; esimerkiksi eläinten oikeudet tai GMO-ruoka. Ongelmanratkaisutehtäviä liittyen tiedonhakuun ja laajoihin ei-tarkasti määriteltyihin kysymyksiin.
- Esimerkkilasku: Jos yksi oppilas jättää $\frac{3}{4}$ perunaa päivässä, kuinka montaa perunaa/kiloa se vastaa koko koulun tasolla, jos jokainen toimii niin? Entä koko kunnan tai koko Suomen? Entä koko maailman?
- Viikon 3 tavoitteet: YL-T14, MA-T5

Viikko 4 Vesi

- Vierailu jätevedenpuhdistuslaitokselle
 - Mistä puhdas vesi tulee. Tutustutaan vedenpuhdistuksen prosesseihin ja veteen kemiallisena elementtinä. Kuinka paljon veden puhdistaminen kuluttaa luontoa?
- Selvitetään, mistä oppilaille tulee vesi kotiin. Onko jollakin oppilaista oma kaivo kotona tai mökillä?
- Tutustutaan sivustoon www.vesikoulu.fi
- Miksi kaikilla ei ole puhdasta vettä? Meillä käytetään puhdasta vettä kaikkeen, jopa vessan huuhteluun, kun taas esimerkiksi Afrikassa ei saada välttämättä edes puhdasta juomavettä. Miten paljon veden lämmittäminen vie energiaa, paljonko maailmassa käytetään alueittain kylmää/kuumaa vettä?
- Katsotaan projektimaiden vesitilannetta. Mistä vesi tulee? Kuinka sitä käytetään? Puhdistetaanko vettä? Onko vettä riittävästi? Onko pohjavettä?

- Esimerkkilasku: suihku kuluttaa x määrän vettä minuutissa. Kuinka paljon vettä kuluu, kun olet suihkussa 2 min/5 min? Kuinka pitkiä suihkuja otat itse? Paljonko vettä kuluu suihkusi aikana? Entä jos suihkusi kestäisikin 3 min vähemmän?
- Esimerkkilasku: Verrataan suihkua kylpyammeeseen. Lasketaan suihkun kulutus ja kylpyammeen tilavuus ja sinne menevän veden määrä. Harjoitellaan yksikkömuunnoksia (1l=1dm³).
- Viikon 4 tavoitteet: MA-T3, YL-T16

Viikko 5 Kierrätys

- Retki kaatopaikalle/jätteidenpolttolaitokseen
- Kuinka meillä kotona kierrätetään, voisimmeko kierrättää enemmän? Miksi emme kierrätä kaikkea mitä voimme? Kunnan kierrätyspisteet, miten Suomessa kierrätetään. Onko Suomessa alueellisia eroja kierrätyksessä. Entä kierrätys omassa projektimaassa.
- Aineen säilyminen ja aineen muutokset; miten kierrätys muuttaa kierrätettävää ainetta? Aineen säilymisen periaate.
- Viikon aikana harjoitellaan päässälaskuja, ja joka päivä pidetään päässälaskuhetki. Esimerkkilasku: palautat 6 tölkkiä joissa on 15 sentin pantti. Tämän lisäksi palautat 3 pulloa joissa on 40 sentin pantti. Paljonko rahaa saat? Jos alumiinista maksetaan x euroa kilolta, ja palautat y grammaa alumiinia, paljonko rahaa saat?
- Kierrätyksen kautta projekti integroidaan käsityöhön ja kuvaamataitoon (materiaalien uusiokäyttö, "tuunaaminen", ym.).
- Viikon 5 tavoitteet: YL-T18, MA-T10

Viikko 6: Energiavalinnat

- Miten energiaa tuotetaan? Mitä vaihtoehtoja on? Energiavaihtoehtoihin tutustuminen.
- Uusiutuvat ja uusiutumattomat energialähteet.
- Talon lämmittäminen ja eristäminen. Lämmittämisen ja eristämisen tarve on erilainen eri puolilla maailmaa. Suomessa rakentaminen on kalliimpaa, sillä rakennukset täytyy eristää ja lämmittää. Tässä voidaan laskea esimerkkilaskuja siitä, kuinka kallista projektimaassa on rakentaa verrattuna muuhun maailmaan.
- Vierailu esimerkiksi tuulivoimalaan.
- Tehdään projektiryhmissä sähköiset toimintaohjeet energiankulutuksesta. Ryhmille jaetaan erilaisia tilanteita/näkökulmia, joiden kautta ohjeita lähdetään työstämään.
- Puhutaan energian säilymisestä. Kuinka esimerkiksi tuuli- tai vesivoima muuttuu sähköksi? Mikä on energian muuntohävikki?
- Koulussa pidetään sähkötön päivä. Linkitetään päivä maailmanlaajuiseen Earth Houriin. Kuinka tavallinen koulupäivä muuttuu, kun sähköä ei käytetä? Mietitään, kuinka riippuvaisia sähköstä olemme, ja mitä vaihtoehtoja sähkölle olisi. Muistetaan, että vaikka päivä on sähkötön, on kaiken käytetyn materiaalin valmistamiseen käytetty sähköä.
- Viikon 6 tavoitteet: YL-T17 MA-T14

Viikko 7: Matkustus

- Matkustaminen kotimaassa: mitä keinoja on matkustaa esimerkiksi mummolaan?

- Bussilla meno vs. jos koko perhe menee autolla. Mitkä ovat kulutuserot esimerkiksi autolla, junalla, lentokoneella, bussilla, kimpakyydillä, pyörällä, jalan?
- Luontoretkeily ->käydään retkellä lähimaastossa, vaikka paistamassa makkaraa nuotion äärellä.
- Voidaan miettiä minkälaista oli historiassa ja eri puolilla maapalloa nykyäänkin, kun ruoka kypsennetään ilman sähköä.
- Mikä on yleisin matkustustapa Suomessa nykyään? Entä historiassa? Integraatio historiaan.
- Esimerkilasku: kuinka paljon ympäristöä voi säästää valitsemalla koulumatkalla joukkoliikenteen yksityisautoilun sijasta tai pyöräilyn/kävelyn moottoriajoneuvojen sijasta? (Viikossa, vuodessa, koko koulu-uran aikana...) Samalla lasketaan kuinka paljon aikaa mikäkin matkustustapa vie, mikä on syntyvä säästö verrattuna menetettyyn aikaan?
 - Sama matkoilla harrastuksiin?
 - Paljon tulee säästöä, jos valitsee kävelyn/pyörän edes kerran viikossa/kesän ajan/joka toinen päivä?
- Viikko 7 tavoitteet/sisällöt MA-S1, YL-T9

Viikko 8: Matkustus

- Kaukomatkailu
- Oman matkan suunnittelu ryhmissä projektimaahan. Millä eri tavoin voit matkustaa kohteeseen? Missä majoitut? Mitä valuuttaa käytät? Mitä syöt? Millä liikut paikasta toiseen? Mitä voit tehdä, nähdä ja kokea kohteessa? Millainen kulttuuri ja uskonto kohteessa on? Mikä on matkan budjetti?
- Globaalikasvatus; käsitellään eriarvoisuutta ja ihmisyyttä. Projektiviikko integroidaan katsomusaineisiin. Käsitellään maailman uskontoja.
- Viikon 8 tavoitteet: MA- T6, YL-T11

Viikko 9: Tulevaisuus

- Kuinka nopeasti luonto ja energiavarat muuttuvat
 - Mikä muuttuu, mitä siitä seuraa? Konkreettiset esimerkit eri puolilta maailmaa (esim. Suomessa kasvukausi pitenee ja arktisen alueen hyödyntäminen helpottuu, kun taas Malediivit uhkaavat jäädä veden alle)
 - Miten aion itse toimia ehkäistäkseni asioita?
- Integraatio äidinkieleen: esimerkiksi essee aiheella minä luonnonvarojen kuluttajana nyt tai 10 vuoden kuluttua.
- Aiheena ilmastonmuutos ja sen vaikutukset meidän elinaikanamme Suomessa ja omissa projektimaissa.
 - Esim Malediivien uppoaminen, tai Qatar, jota uhkaa kuivuus/eroosio
 - Napajäätiköiden sulaminen
 - Sademetsien häviäminen (maapallon keuhkot)
- Viikon 9 tavoitteet : MA-T2, YL-T6

Viikko 10: Koontiviikko

- Ekotekokisan purkaminen ja voittajan julkistaminen
- Ryhmätöiden purku ja oman työn esittely muulle luokalle

- Vertailulasku siitä, kuinka paljon oppilas on saanut karsittua kulutustaan projektin aikana
- Vierailu kierrätyskeskukseen tai kirpputorille
- Lelukirppis koululla. Oppilaat tuovat tarpeettomat lelut ja pelit kouluun ja ne joko kaupataan pikkurahalla tai vaihdetaan toisen leluun. Tavaraita saa ottaa sen verran, kuin mitä itsekkin on tuonut kouluun.
- Viikon 10 tavoitteet: MA-T4, YL-T10

Liitteet

Liite 1. Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja	S1-S5	L1, L3, L4, L5

ratkaisujaan muille konkreettisoin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen		
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin	S4	L4, L5

käsitteisiin		
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	L1, L4, L5, L6

Liite 2. Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan	S1-S6	L1, L7

omaa ympäristöopin osaamistaan		
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita	S2-S6	L2, L3, L5

kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien		
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden	S1-S6	L1

avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä		
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1

T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämänkulkua, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L1, L3

Lähteet

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Opetushallitus